

Poradnik dla matki od której ZUS żąda zwrotu zasiłku macierzyńskiego po wielu latach.

Niniejszy poradnik ma pomóc krok po kroku matce, która po wielu latach otrzymała z ZUS decyzję nakazującą zwrot zasiłku macierzyńskiego (często wraz z bardzo wysokimi odsetkami). To nie jest indywidualna porada prawna, ale praktyczna ściągą: co zrobić, o czym pamiętać i jakie argumenty warto rozważyć we własnej sprawie.

1. Najważniejsze zasady na start

- 1) Nie wpłacaj od razu żądanej kwoty, jeśli nie zgadzasz się z decyzją.
- 2) Pilnuj terminów – od decyzji ZUS przysługuje co do zasady 30 dni na odwołanie.
- 3) Zachowaj wszystkie pisma z ZUS – koperty, decyzje, wezwania, potwierdzenia odbioru.
- 4) Zrób kopie (skany) dokumentów – mogą się przydać w sądzie lub prawnikowi.
- 5) Rozważ kontakt z profesjonalnym pełnomocnikiem (radca prawny/adwokat) – zwłaszcza przy wysokich kwotach.

2. Co dokładnie ZUS kwestionuje – analiza decyzji

KROK 1: Przeczytaj decyzję ZUS bardzo dokładnie i zanotuj:

- numer i datę decyzji;

- okres, za jaki ZUS żąda zwrotu zasiłku macierzyńskiego;
- wysokość żądanej kwoty oraz odsetek;
- na jakiej podstawie prawnej ZUS żąda zwrotu (np. art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawa zasiłkowa);
- argument ZUS: czy chodzi o rzekomą „pozorność” działalności gospodarczej, czy o cofnięcie podlegania ubezpieczeniom, czy inną przyczynę.

KROK 2: Sprawdź, czy decyzja dotyczy:

- wyłącznie zwrotu wypłaconych zasiłków macierzyńskich;
- czy także innych świadczeń (chorobowe, opiekuńcze itd.);
- czy ZUS cofa Twoje podleganie ubezpieczeniom społecznym za określony okres.

KROK 3: Zanotuj datę, kiedy faktycznie odebrałaś decyzję (np. z potwierdzenia odbioru, awizo, daty na e-doręczeniach). Od tej daty liczy się termin na odwołanie.

3. Przygotowanie dokumentów – co powinnaś zgromadzić

Zanim napiszesz odwołanie, przygotuj możliwie pełny zestaw dokumentów. Mogą to być między innymi:

- wcześniejsze decyzje ZUS potwierdzające podleganie ubezpieczeniom jako przedsiębiorca;
- potwierdzenia opłacania składek (wydruki z konta w ZUS, dowody wpłat, przelewy bankowe);
- dokumenty dotyczące działalności gospodarczej: umowy z klientami, faktury, rachunki, korespondencja mailowa, oferty, reklamy;
- dokumenty potwierdzające realne wykonywanie działalności (np. zamówienia, raporty, potwierdzenia świadczenia usług, zdjęcia, wpisy w social media firmy);

- dokumenty z okresu ciąży i pobierania zasiłku (np. zwolnienia lekarskie, decyzje o przyznaniu zasiłku, wcześniejsza korespondencja z ZUS);
- wszelkie pisma, w których wcześniej ZUS nie kwestionował Twojej sytuacji, a przyjmował składki.

Im więcej dowodów na to, że działalność była rzeczywiście prowadzona i że ZUS wiedział o Twojej sytuacji i ją akceptował, tym większe szanse na pozytywne rozstrzygnięcie w sądzie.

4. Terminy i forma odwołania od decyzji ZUS

Od decyzji ZUS przysługuje odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji.

Odwołanie składa się:

- na piśmie;
- za pośrednictwem jednostki ZUS, która wydała decyzję;
- ustnie do protokołu w jednostce ZUS (co bywa istotnym ułatwieniem).

Odwołanie nie wymaga opłaty sądowej (w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zasadniczo nie ma opłat).

Jeśli termin 30 dni już minął, nadal warto skonsultować sprawę z prawnikiem – w niektórych sytuacjach można starać się o przywrócenie terminu, jeżeli uchybienie nastąpiło bez Twojej winy (np. ciężka choroba, brak faktycznej możliwości zapoznania się z decyzją na czas).

5. Autokontrola decyzji przez ZUS

Po wniesieniu odwołania, ZUS może jeszcze przed przekazaniem sprawy do sądu:

- przeprowadzić postępowanie wyjaśniające,
- zmienić lub uchylić decyzję w ramach autokontroli.

6. Jak napisać odwołanie – przykładowy schemat

Odwołanie powinno zawierać co najmniej:

- oznaczenie sądu (np. „Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w ...”);
- Twoje dane: imię, nazwisko, PESEL, adres;
- oznaczenie organu: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, oddział ...;
- wskazanie zaskarżonej decyzji: numer, data;
- dokładne żądanie (np. „wnoszę o zmianę decyzji ZUS i ustalenie, że świadczenie macierzyńskie nie było świadczeniem nienależnie pobranym”);
- uzasadnienie – opis Twojej sytuacji i argumenty prawne;
- wnioski dowodowe – wskazanie dokumentów, świadków, innych dowodów;
- własnoręczny podpis.

7. Najważniejsze argumenty, które warto rozważyć w odwołaniu

1) Realne prowadzenie działalności gospodarczej

Podkreśl, że działalność była rzeczywiście wykonywana: miałaś klientów, zawierałaś umowy, wystawiałaś faktury, osiągałaś przychody. Prowadzenie działalności z mniejszym zyskiem lub okresowo ze stratą nie oznacza automatycznie, że była ona „pozorna”. Prawo nie nakłada minimalnego progu opłacalności firmy.

2) Składki były opłacane, a ZUS wcześniej ich nie kwestionował

Wskaż, że przez lata opłacałaś składki, a ZUS:

- przyjmował je bez zastrzeżeń;
- nie kwestionował Twojego tytułu do ubezpieczeń;
- wypłacał świadczenia po sprawdzeniu dokumentów.

Dopiero po wielu latach ZUS zmienia zdanie i cofa podleganie ubezpieczeniom za okres pobierania zasiłku. Takie działanie narusza zasadę zaufania obywatela do państwa i prawa.

3) Działanie w dobrej wierze i ochrona praw nabytych

Możesz podnosić, że działałaś w dobrej wierze, opierając się na obowiązujących przepisach i praktyce ZUS. Zasiłek został przyznany decyzją organu po przeprowadzeniu postępowania i na podstawie przedłożonych dokumentów. Po tak długim czasie odebranie świadczenia oraz żądanie wysokich odsetek jest sprzeczne z zasadą ochrony praw nabytych i pewności prawa.

4) Legalność podwyższenia podstawy składek

Prawo dopuszczało podwyższanie podstawy wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe. Nie można uznać za nadużycie korzystania z uprawnień, które ustawa wprost przewiduje. ZUS znał wysokość podstawy składek, przyjmował je, a więc akceptował tę sytuację w chwili przyznawania zasiłku.

5) Przedawnienie roszczeń i zasada pewności prawa

Warto wskazać, że roszczenia ZUS dochodzone po kilkunastu latach podważają pewność prawa i możliwość normalnego planowania życia rodzinnego i finansowego. Należy powoływać się na zasadę demokratycznego państwa prawnego oraz konstytucyjną zasadę zaufania obywatela do organów państwowych. Podnosząc argument przedawnienia, możesz wskazywać, że tak długie oczekiwanie na podważenie decyzji jest nieakceptowalne i rażąco narusza tę zasadę.

6) Brak podstaw do cofnięcia podlegania ubezpieczeniu tylko na okres zasiłku

ZUS często próbuje „wyciąć” z całej historii ubezpieczenia tylko okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, twierdząc, że wtedy nie podlegałaś ubezpieczeniom. Warto podnosić, że jeśli działalność była faktycznie

prowadzona, a ZUS w innych okresach ją uznawał, to arbitralne wyłączenie podlegania tylko na czas zasiłku jest niekonsekwentne i nie znajduje oparcia w faktach.

7) Wniosek o wstrzymanie wykonania decyzji i ewentualne ulgi w spłacie

Samo złożenie odwołania nie zawsze automatycznie wstrzymuje wykonanie decyzji ZUS. Dlatego warto w piśmie odwoławczym (lub w osobnym piśmie) złożyć wniosek o wstrzymanie wykonania decyzji do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd.

Jeżeli obawiasz się egzekucji lub zajęcia konta, możesz:

- **wystąpić do ZUS o rozłożenie spłaty na raty,**
- **wnioskować o umorzenie odsetek lub o inne ulgi w spłacie, jeśli Twoja sytuacja materialna jest bardzo trudna.**

8. Postępowanie przed sądem – czego się spodziewać

Po złożeniu odwołania ZUS może: zmienić decyzję (co zdarza się rzadko) albo przekazać sprawę do sądu wraz ze swoim stanowiskiem. Otrzymasz z sądu odpis odpowiedzi ZUS i informację o dalszym toku postępowania.

W sądzie:

- możesz być przesłuchana jako strona;
- mogą być przesłuchani świadkowie (np. klienci Twojej firmy, współpracownicy, księgowa);
- sąd oceni zgromadzone dokumenty i okoliczności sprawy niezależnie od stanowiska ZUS;
- możesz złożyć wniosek o przeprowadzenie opinii biegłych.

Jeżeli nie czujesz się pewnie w samodzielnym prowadzeniu sprawy – szczególnie przy wysokich kwotach – rozważ ustanowienie pełnomocnika (radcy prawnego/adwokata). Profesjonalny pełnomocnik pomoże odpowiednio sformułować wnioski, odnieść się do przepisów i orzecznictwa.

9. Co jeśli przegrasz w pierwszej instancji?

Jeżeli sąd pierwszej instancji utrzyma decyzję ZUS, zwykle przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji. Warto skonsultować uzasadnienie wyroku z prawnikiem, aby ocenić szanse powodzenia apelacji.

10. Błąd organu - brak obowiązku zwrotu

Jeżeli świadczenie zostało wypłacone wskutek błędu ZUS lub pracodawcy a ubezpieczona nie działała w złej wierze nie ma obowiązku zwrotu świadczenia. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 9 marca 2022 roku [sygn.II USKP 25/21](#)

11. Praktyczne wskazówki na koniec

- Nie ignoruj pism z ZUS ani z sądu – brak reakcji działa zawsze na Twoją niekorzyść.

- Zawsze składaj pisma w dwóch egzemplarzach – jeden z potwierdzeniem złożenia zachowuj dla siebie.

- Pamiętaj, że wiele osób w podobnej sytuacji skutecznie broni się przed żądaniami zwrotu świadczeń – nie zakładaj z góry, że „ZUS ma zawsze rację”.

Uwaga:

Treść poradnika została przygotowana w oparciu o obowiązujące przepisy prawa oraz skonsultowana merytorycznie z prawnikiem Grzegorzem Boryczewskim. Poradnik ma charakter informacyjny i nie stanowi indywidualnej porady prawnej.